

Arkeol. nr. 15/12.1.1998

835 01 0029

EKENÄS KULLA TIMMERKÄRR

Utgrävning av en stenålders-
boplats

J. Fast 1997

Sept. 12.1.1998 PP

INNEHÅLL

1.	INLEDNING.....	1
2.	EKENÄS KULLA TIMMERKÄRR - Utgrävning av en stenåldersboplats.....	2
3.	FORSKNINGSOMRÅDETS BELÄGENHET OCH TOPOGRAFI.....	3
4.	UTGRÄVNINGSTEKNIK.....	3
5.	UTGRÄVNINGENS FYND OCH KULTURLAGER.....	3
6.	SAMMANFATTNING.....	4
7.	NEGATIV OCH DIAPOSITIVFÖRTECKNING.....	5
	UTDRAG UR GRUNDKARTA.....	6
	KARTOR.....	7
	BILDPLANSCHER.....	10

1. INLEDNING

På Timmerkärr tidigkamkeramiska stenåldersboplatz i Kulla by i Ekenäs stad utförde undertecknad en arkeologisk utgrävning den 24.5 - 28.5.1997. Utgrävningen planerades och organiserades i samråd med landskapsmuseiforskare Peter Sjöstrand och Ekenäs stadsmuseum. Utgrävningen utfördes under svala men annars gynsamma försommarförhållanden

Timmerkärr stenåldersboplatz har undersökts årligen sedan den hittades år 1995 (se tidigare utgrävningsrapporter i Museiverkets arkeologiska avdelnings topografiska arkiv). 1997 - års utgrävning utgjorde en direkt fortsättning på de tidigare undersökningarna.

Som viceutgrävningsledare fungerade fil. stud. Jeannette Selin och som grävare ett tiotal västnylänningar (från Ekenäs, Tenala, Karis och Hangö). Ett stort tack tillhör alla medverkande som än en gång möjliggjorde en lyckad utgrävning i Timmerkärr.

Helsingfors den 29.12.1997

Jan Fast
Utgrävningsledare

2. EKENÄS KULLA TIMMERKÄRR **-Utgrävning av en stenåldersboplats**

By: **Kulla**

Lägenhet: **Uppgård (RN 1:6)**

Grundkarta: **2014 02 TENALA, Helsingfors (med påtryck 1990)**

Utgrävningssomr. koord:
X= 6664 56
Y= 2464 70
Z= ca 32 m.

Utgrävningens fynd: **NM 30597:1 - 669**

Tidigare fynd: **NM 29155:1-346 (1995) och NM 29903: 1 - 723 (1996)**

Tidigare undersökningar: **Insp. J. Fast och P. Sjöstrand 11.6.1995**
Provgr. J.Fast 1995
Utgr. J. Fast 1996

Sidorna 10-11 är bildtavlor och innehåller bilder av negativerna nr: 108 852 – 108 857

Diapositiven nr: 37 922 – 37 928

En förteckning över negativerna och diapositiven finns i slutet av rapporten s. 5.

3. UTGRÄVNINGSSOMRÅDETS BELÄGENHET OCH TOPOGRAFI

Timmerkärr stenåldersboplats ligger i Kulla by i Ekenäs stad (Tenala), fågelvägen ca 600 m. NNV från Uppgård huvudbyggnad och 1,7 km söderom Kullasjön. De allra lägst belägna delarna av boplatsen har förstörts av en skogbilväg.

Boplatsen skyddas mot norr av en brant backe vid vars topp berggrunden träder i dagen. Under tidig kamkeramisk tid låg boplatsen på fastlandet på en sandstrand vid mynningen till en liten vik. Numera återfinns boplatsen i skogsmiljö. Söder om boplatsen, vid platsen för den forna havsviken, finns en dæld med sankmark. I den förhållandevis branta boplatsslutningen växer huvudsakligen gran och tall, i gläntorna och vid skogbilvägen växer enstaka björkar. Undervegetationen består av risväxter, gräs och mossor.

4. UTGRÄVNINGSTEKNIK

Eftersom utgrävningen bara räckte en vecka pålades endast ett 32 kvadratmeter stort område mellan koordinaterna X=90-106 och Y=510-512. Innanför grävningssområdet hamnade således två provgropar från utgrävningarna 1995 och 1996. Inga träd fälldes.

Grävningssområdet avtorvades med spade. Grävningen i kulturlagret utfördes med murslev i 10 cm:s lager. All grävd jord sållades genom ett 4 mm:s såll. Fynden togs i allmänhet tillvara i en kvadratmeters rutor. Alla viktigare föremålsfynd och fyndkoncentrationer uppmättes med 1 cm:s noggrannhet varefter fyndets höjd avvägdes.

Utgrävningens fixpunkt låg vid en stor jordfast sten nära skogbilvägens vändplats. Härifrån flyttades fixpunkten till en stor stubbe nära utgrävningssområdet (tal 062 = 32,23 m.ö.h.).

Utgrävningen dokumenterades både fotografiskt och genom att rita nivå- och profilkartor i skala 1:50 och en översiktskarta i skala 1:1500 (kartbotten orienteringskarta 1:5000). En yt- och bottenavvägningsskarta ritades i skala 1:100. Vid utgrävningen togs både diapositiv- och svartvita bilder (negativformat 6x6 cm). P. Sjöstrand dokumenterade utgrävningen för Ekenäs museum. Fotograferingsarbetet försvårades av stora ljusskillnader i den täta skogen. Ekenäs lokal-TV gjorde en videofilm av utgrävningen

5. UTGRÄVNINGENS FYND OCH KULTURLAGER

Jordmånen på grävningssområdet bestod av nästan helt stenfri fin sand. Kulturlagret var starkt gråbrunt färgat och i medeltal ca 30 cm tjockt. Såsom tidigare korrelerade färgningarnas intensitet med fyndmängden. Desto starkare färgningar desto mer fynd. Fyndtätheten var år 1997 betydligt större än året förut.

Lerkärlsbitarna tillhör främst stilart I:2 (yngre tidig kamkeramik) men med i fyndmaterialet finns även ett antal bitar tillhörande stilart I:1 (äldre tidig kamkeramik). Orneringen är vanligen utförd med smal

streckliknande stämpel som applicerats på kärlväggen i fiskbensmönster. Ofta har den ena ändan av stämpeln intryckts kraftigare i kärlväggen. Några bitar visar spår efter målning med rödockra. Lergodset är ofta poröst och gråbrunt till färgen.

Liksom under tidigare år hittades även nu några fragmentariska leridoler av "Paimio-typ" liksom även några vackert ornerade fotfragment av den skedformiga varianten (bl.a. :468). Bland fynden finns också ett rödmålat fragment av en långsmal idol (:546). Leridolerna från Timmerkärr utgör en homogen och intressant fyndgrupp värd att noteras i framtida publikationer.

Två små fragment av benföremål bör också skilt kommenteras. Den ena är ett eggfragment av en harpun eller pil-/spjutspets med infällningar för mikroliter (:478). Den andra är ett litet men mycket vackert ornerat och format fragment av ett föremål (kanske ett smycke) av okänd typ (:621).

Bland stenföremålen kan noteras en halv stenyxa, några små mejslar och skrapor av kvarts. Ett kännsakt drag i fyndmaterialet är den stora mängden av fragment av slipade stenföremål. Rikligt med fragment av slipade stenföremål förekommer också på de samtida boplatserna Långåmossarna i Karis och Kakola i Esbo. Förekomsten av slipade föremålsfragment i stora mängder på yngre tidig kamkeramiska boplatser måhända kan anses vara ett tidstypiskt drag. Bland avslagsmaterialet dominerar kvarts och porfyr. Porfyravslagen är genomgående större än kvartsavslagen vilket möjligen kan tyda på skillnader i retuseringsteknik.

I grävningens västra del påträffades tre stora slipstenar av sandsten. En av slipstenarna är lårbensformad de två andra mer eller mindre naturliga till formen. Slipytan är konkav på två av slipstenarna. Fyndmaterialet innehåller också mindre brynen av sandsten men smått överraskande inga hängbrynen som annars är vanliga fynd på tidig kamkeramiska boplatser.

Det brända benmaterialet är för tillfället oanalyserat men är enligt fil. stud. Henrik Jansson intressant och mångsidigt och innehåller ben av åtminstone fisk, fågel, säl och små gnagare.

1997-års fynd stöder den tidigare dateringen av boplatserna till övergången mellan äldre- och yngre tidig kamkeramisk tid. Såsom redan tidigare nämnts är dateringen densamma som för boplatserna Långåmossarna i Krogård i Karis (utgr. J. Fast 1992, 1993 och 1994).

6. SAMMANFATTNING

Vid utgrävningen av Timmerkärr stenåldersboplatser i Kulla i Ekenäs utgrävdes den 24.5. – 28.5.1997 ett område på 34 kvadratmeter. Fynden från utgrävningen var detta år särskilt rikliga. Fynden stöder fullständigt tidigare antaganden om boplatsernas ålder och karaktär.

Timmerkärr tidig kamkeramiska boplatser är fortfarande ytterst viktig ur forskningssynpunkt. Det vore av högsta intresse att få platsen totalundersökt någon gång i framtiden. Det är att önska att Ekenäs museum även i framtiden lyckas samla ihop pengar för utgrävningarna som redan nu genom sina utmärkta resultat visat sig vara väl värda att satsa på.

7. NEGATIV- OCH DIAPOSITIVFÖRTECKNING

Negativen:

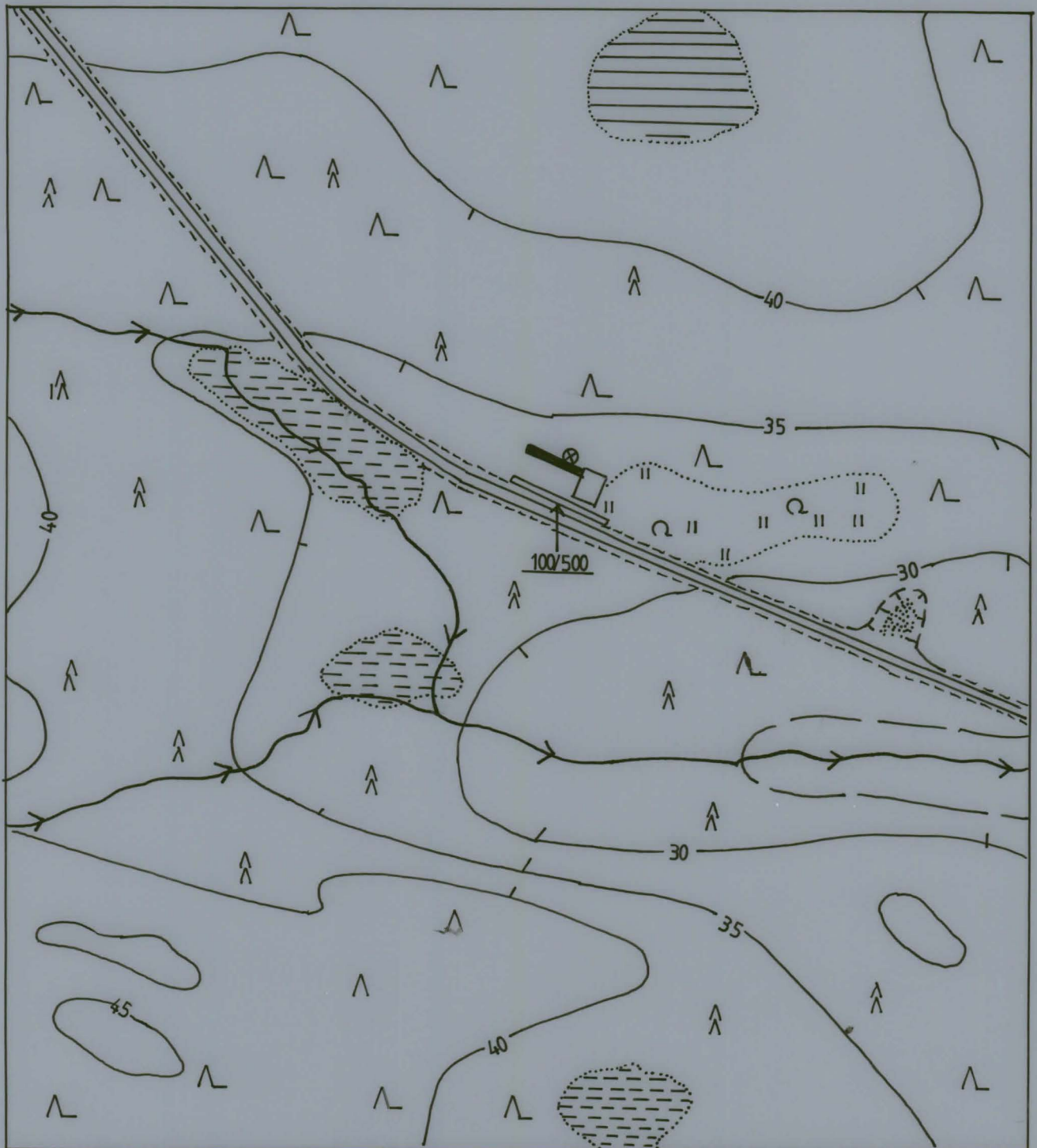
- F:108 852 Utgrävningsområdet pålat före utgrävningen. Foto från OSO.
- F:108 853 Utgrävningsområdet i nivå 1. Foto från OSO.
- F:108 854 Erik Selenius gräver lager 3. Foto från OSO.
- F:108 855 Utgrävningsområdet i nivå 2. Foto från OSO.
- F:108 856 Arbetsbild. Utgrävningsområdets 3. lager utgrävs. Foto från NV.
- F:108 857 Utgrävningsområdet i nivå 3. Foto från OSO.

Diapositiven:

- 37 922 Utgrävningområdet före utgrävningen. Foto från OSO.
- 37 923 Utgrävningsområdets 2. lager utgrävs. Foto från OSO.
- 37 924 Den grävda jorden sållas. Landskapsmuseiforskare P. Sjöstrand till vänster.
- 37 925 Utgrävningsområdet: nivå 3. Foto från OSO.
- 37 926 Viceutgrävningsledare Jeannette Selin skriver fyndpåsar.
- 37 927 Rotvältan utgrävs. Foto från SV.
- 37 928 Utgrävare på matpaus. Till vänster E. Selenius, till höger J. Selin.

Utdrag ur grundkarta 2014 02 TENALA, H:fors 1982 (påtryck 1990). Undersökningsområdets koordinater (centrum) X=6664 56 Y=2464 70 Z=ca. 32 m.ö.h. Utgravningsområdet utmärkt med rött (●) på kartan.

EKENÄS KULLA TIMMERKÄRR

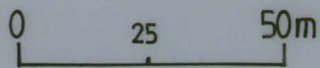
J FAST 1997

Översiktskarta

Skala 1:1500

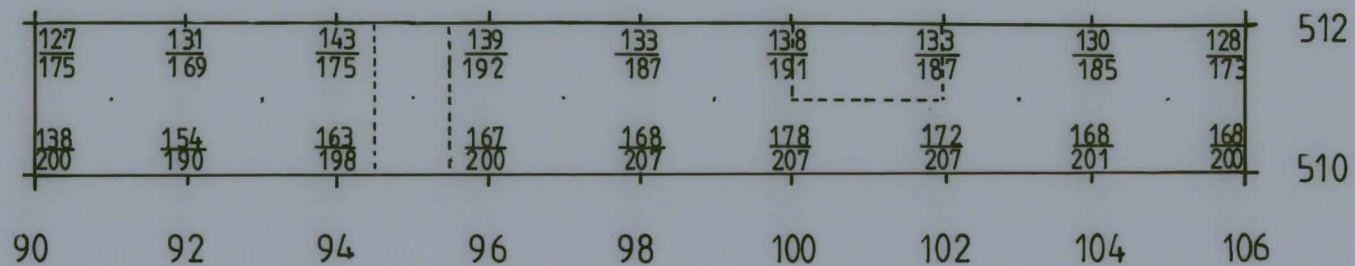
Fp 062 (32,23m.)

Rit. J. Fast (kartbotten, förstoring av orienteringskarta)

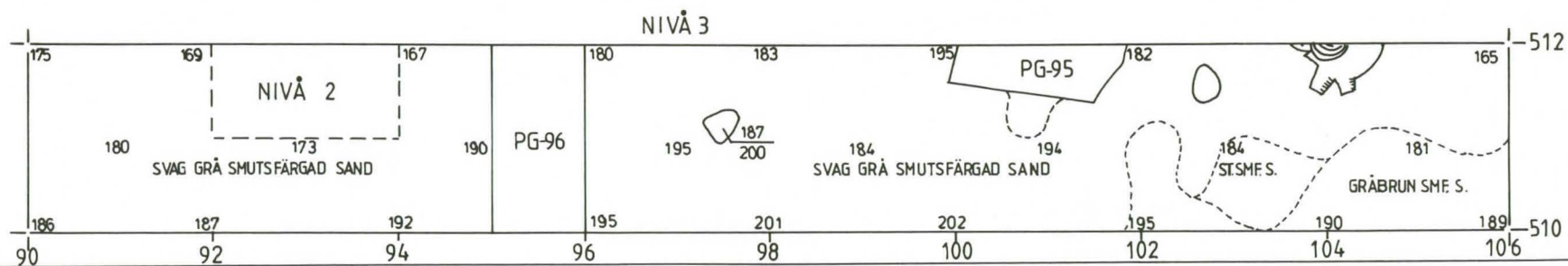
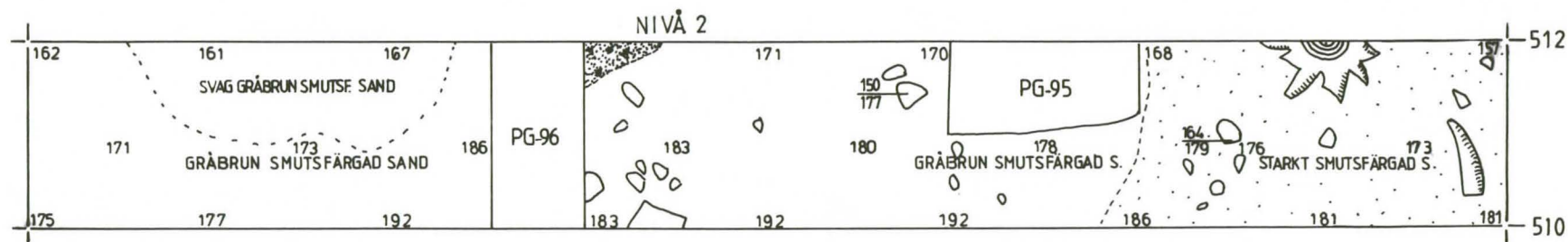
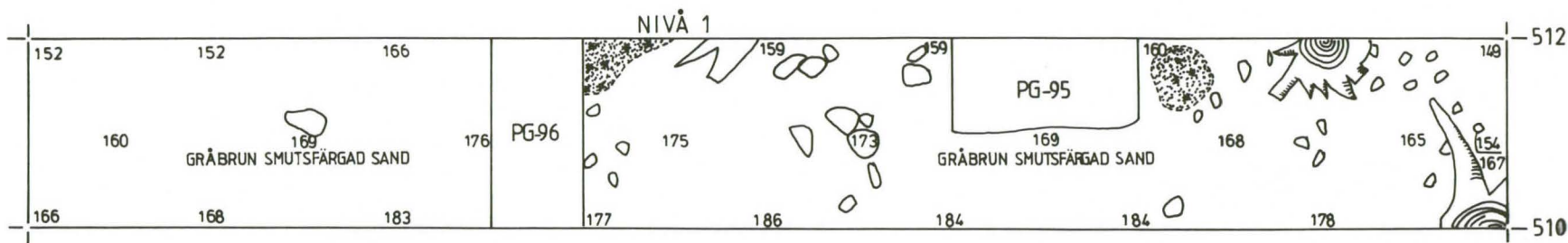
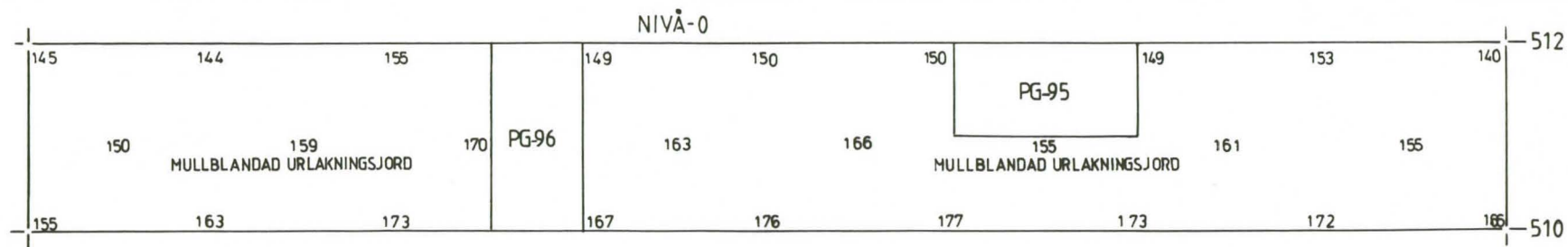
- Utgr. omr. 1995-1996
- Utgr. omr. 1997
- Kärr
- Sank mark
- Brant
- Tall
- Gran
- Lövträd
- Fixpunkt

EKENÄS KULLA TIMMERKÄRR
 J. FAST 1997
 YT- OCH BOTTENAVVÄGNINGSKARTA
 SKALA 1-100
 FP 062 (32,23m)
 RIT. J. FAST

EKENÄS KULLA TIMMERKÄRR

J. FAST 1997
 NIVÅKARTA NIVÅ 0-3
 SKALA 1:50
 FP 062 (32,23m)
 RIT. J. SELIN, J. FAST

Sten
 Stubbe

$\frac{123}{164}$

Avvägningstal

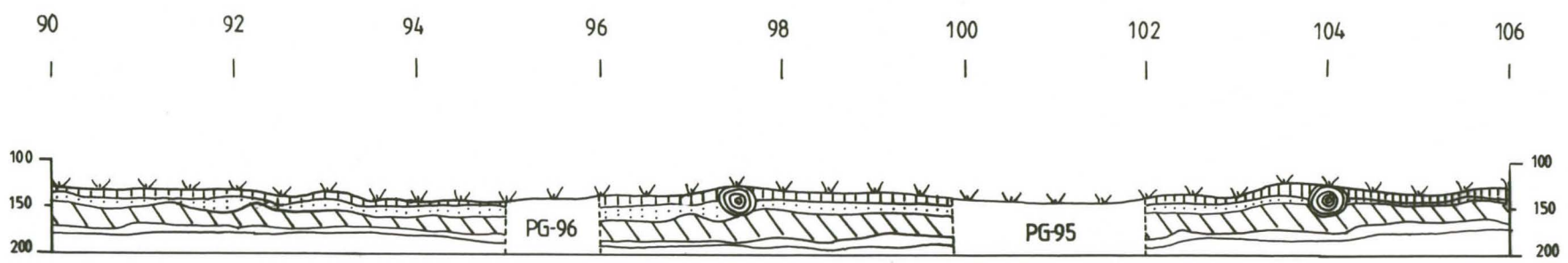
Sot o. kol

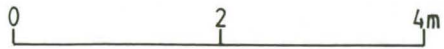
PG-95 Provgrop 1995

PG-96 Provgrop 1996

EKENÄS KULLA TIMMERKÄRR
 J. FAST 1997
 PROFILKARTA-PROFIL MOT NORR
 SKALA 1:50
 FP 062 (32,23m)
 RIT. J. SELIN

	YTTORV		ROT
	MULLBLANDAD URLAKNING SJORD		PROVGROP 1995
	GRÅBRUN SMUTSFÄRGAD SAND		PROVGROP 1996
	REN BOTTENSAND		

F: 108 852

UTGRÄVNINGSONRÅDET PÅ-
LAT FÖRE UTGRÄVNINGEN. FOTO
FRÅN ÖSTSVD ÖST.

F: 108 853

UTGRÄVNINGSONRÅDET I NI-
VÅ 1. FOTO FRÅN ÖST SVD ÖST.

F: 108 854

ERIK SELENIUS GRÄVER
LAGER 2. FOTO FRÅN ÖST
SYDÖST.

F: 108 855

UTGRÄVNINGSONRÅDET I NI-
VÅ 2. FOTO FRÅN ÖST SVD ÖST

F:108 856

ARBETSBILD. UTGRÄVNINGSS-
OMRÅDETS 3. LAGER UTGRÄVS.
FOTO FRÅN NORD VÄST.

F:108 857

UTGRÄVNINGSSOMRÅDET I NI-
VÅ 3. FOTO FRÅN ÖST SYD ÖST.